

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาประเทศ คือ การกินดีอยู่ดีของประชาชน ซึ่งจะบรรลุถึงสิ่งดังกล่าวได้ต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความสงบสุขของบ้านเมือง สิ่งนี้นับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เพราะการพัฒนาประเทศมิอาจกระทำได้อหากบ้านเมืองปราศจากความสงบสุข ซึ่งได้แก่ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นแล้วย่อมส่งผลให้สังคมนั้นขาดความสงบสุขก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม จึงกล่าวได้ว่าอาชญากรรมเป็นสิ่งที่คนในสังคมทุกคนไม่พึงปรารถนา และต้องการที่จะปราบปรามอาชญากรรมออกไปจากสังคม เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีความมั่นคงปลอดภัย ในการควบคุมอาชญากรรมนั้นกลไกที่สำคัญที่สุดที่ใช้ควบคู่กับอาชญากรรม คือ กฎหมาย เนื่องจากกฎหมายเป็นตัวกำหนดขอบเขตความประพฤติ และพฤติกรรมของคนในสังคม กฎหมายถูกใช้ควบคุมสังคม โดยรัฐได้มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับองค์กรกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่และนำกฎหมายมาบังคับใช้

ซึ่งเมื่อรัฐได้มอบหมายอำนาจและหน้าที่ให้กับองค์กรกระบวนการยุติธรรมแล้วนั้น ทำให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการจัดระเบียบความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดบทบาทขององค์กรตำรวจให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการสอบสวน ซึ่งกระบวนการสอบสวนถือว่าเป็นขั้นตอนแรก และเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสอบสวนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น

ลักษณะงานสอบสวนในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จึงประกอบด้วย การรับแจ้งความ การสืบสวนจับกุม การควบคุม การปล่อยตัวชั่วคราว การสอบสวน การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน การสรุปสำนวนและเสนอผู้บังคับบัญชา การส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ (ชัชวาล สุขสมจิตร, 2532, น. 2) เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแล้ว

จะเห็นได้ว่าลักษณะงานของพนักงานสอบสวนเป็นส่วนหนึ่งในงานสวัสดิการสังคม ที่มุ่งเน้นให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามสถานีตำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นหน่วยงานระดับยุทธศาสตร์ ในการทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน อันเป็นภารกิจหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานตำรวจ จึงอยู่ที่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนและสังคมจะให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของงานตำรวจ หากสามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้กับพนักงานสอบสวนได้มาก ประชาชนย่อมจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงต่อการปฏิบัติงานที่ดีและก่อให้เกิดความพึงพอใจ (กู้เกียรติ วงษ์พันธ์, 2542, น. 2)

จากประสบการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะของพนักงานสอบสวน มีข้อคิดเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นผลมาจากปัจจัยภายในหน่วยงานเป็นสำคัญ เนื่องจากปัจจัยดังกล่าว อาทิ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ระเบียบวิธีการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจ ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนโดยตรง อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาปัจจัยภายในดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น และถือเป็นการอำนวยความสะดวกกรรมแก่ประชาชนอีกด้วย

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมมีน้อยมาก การป้องกันอาชญากรรม อีกวิธีหนึ่งที่สามารถทำได้โดยการเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ได้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่เอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ หากพนักงานสอบสวนซึ่งมีหน้าที่ได้มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ผลกระทบที่ตามมา คือ ทำให้ไม่สามารถเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ทำให้ป้องกันอาชญากรรมไม่ได้ผลงานสอบสวนจึงถือว่าเป็นหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการสอบสวนมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมโดยส่วนรวม ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องใช้ความรู้

ความสามารถ ประสบการณ์ และความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างสูง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้ถูกโจมตีเรื่อยมาจากสื่อมวลชน ประชาชน และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

การที่พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่โดยมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อน ส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมโดยส่วนรวม และยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ด้วยเหตุนี้เองในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นพนักงานสอบสวนประจำอยู่ที่สถานีตำรวจนครบาลโชคชัย ซึ่งอยู่ในสังกัด กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้แบ่งพื้นที่รับผิดชอบออกเป็น 9 กองบังคับการ สำหรับกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 นั้นมีพื้นที่รับผิดชอบอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร เป็นกองบังคับการเขตพื้นที่รับผิดชอบกว้าง มีความหลากหลายของพื้นที่รับผิดชอบ มีปริมาณคดีสูง ทั้งคดีอาญาและคดีจราจร และมีคดีอาญาครบทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีที่น่าสนใจ และคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ด้านการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 เป็นอย่างดี โดยเล็งเห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยภายในหน่วยงาน เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ระเบียบวิธีการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้ศึกษาอยากทราบว่าอะไรเป็นปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์กับประชาชนและสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติภายใต้อิทธิพลของปัจจัยภายในของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล

3. เพื่อขจัดปัญหาที่มาจากปัจจัยภายในหน่วยงานของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ผู้ศึกษาได้จำกัดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. ประชากร คือ พนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล
3. กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 80 นาย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ในที่นี้หมายถึงเฉพาะพนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. ปัจจัยภายในหน่วยงาน หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สังกัด กองบัญชาการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ระเบียบวิธีการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านการประสานงาน ด้านอัตรากำลัง และด้านค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวน
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพล หมายถึง ปัจจัยจูงใจที่เป็นเงินและปัจจัยที่ไม่ใช่เงิน
  - 3.1 ปัจจัยที่เป็นเงิน หมายถึง ปัจจัยที่มีลักษณะที่เห็นได้ง่ายและมีอิทธิพลโดยตรงต่อการให้บริการประชาชนของพนักงานสอบสวน จำแนกเป็น 2 ชนิด

ก. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรง หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการให้บริการของพนักงานสอบสวน เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือนให้สูงขึ้น ฯลฯ

ข. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางสนับสนุนหรือส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนมีขวัญกำลังใจ เช่น การจ่ายบำเหน็จบำนาญ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ ลักษณะของการใช้เงินเป็นปัจจัยในทางอ้อมนั้นส่วนมากได้แก่ ประโยชน์ที่เกี่ยวเนื่องต่าง ๆ

3.2 ปัจจัยที่ไม่ใช่เงิน หมายถึง ปัจจัยที่จะสามารถสนองตอบต่อความต้องการทางจิตใจของพนักงานสอบสวน ที่เกิดจากการตอบสนองต่อความต้องการในการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วย

- นโยบายและการบริหาร หมายถึง ข้อกำหนดและแนวทางในการบริหารของผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็แนวทางตรงหรือทางอ้อม
- การปกครองบังคับบัญชา หมายถึง แนวทางที่ผู้บังคับบัญชาได้นำมาใช้ในการบังคับบัญชา และหมายความรวมถึง ลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บังคับบัญชา
- สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงที่กำลังเป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่ในปัจจุบันของพนักงานสอบสวน
- การได้รับความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถในการให้บริการประชาชนหรือความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จในหน้าที่ที่ปฏิบัติ
- ความก้าวหน้า หมายถึง การได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นรวมทั้งมีโอกาสได้รับการอบรม การศึกษาต่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ
- การยอมรับนับถือ หมายถึง การที่ได้รับการยกย่องชมเชย การให้กำลังใจ และแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
- ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และความมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน
- ลักษณะของงานสอบสวน หมายถึง การดำเนินงานด้านการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (11) และ 131
- ความรับผิดชอบ หมายถึง ขอบข่ายของความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

- สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงาน
- เงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับเงินเดือน หมายถึง เงินต่าง ๆ ที่พนักงาน

สอบสวนได้รับจากทางราชการ เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าเช่าบ้าน เงินประจำตำแหน่ง เงินช่วยเหลือบุตร ค่ารักษาพยาบาล และเงินอื่น ๆ ที่ได้รับจากทางราชการ

4. การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ได้กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

5. กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 หมายถึง หน่วยงานย่อยของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ประกอบด้วย สถานีตำรวจนครบาลโชคชัย สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก สถานีตำรวจนครบาลลาดพร้าว สถานีตำรวจนครบาลบางชัน สถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง สถานีตำรวจนครบาลบึงกุ่ม สถานีตำรวจนครบาลประเวศ และสถานีตำรวจนครบาลอุดมสุข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อจะได้ทราบปัจจัยภายในหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
2. เพื่อจะได้ทราบการปฏิบัติงานภายใต้อิทธิพลของปัจจัยภายในหน่วยงานของพนักงานสอบสวน
3. เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น